

PRZEWODNIK KIERUNKOWY · PRAWO

Jak napisać pracę magisterską z prawa

Od tezy do obrony: dogmatyka i wykładnia, orzecznictwo,
przypisy prawnicze i wykazy – krok po kroku.

Spis treści

Jak korzystać z tego przewodnika	1
1 Czym praca z prawa różni się od innych	2
1.1 Trzy typy prac magisterskich z prawa	2
1.2 Anatomia pracy dogmatycznej	2
1.3 Przypisy: system nerwowy pracy prawniczej	3
1.4 Stan prawny: czwarty wymiar pracy prawniczej	3
2 Temat, problem i teza	4
2.1 Skąd biorą się dobre tematy	4
2.2 Problem badawczy po prawniczymu	4
2.3 Kryteria dobrego tematu magisterskiego	5
2.4 Rozmowa z promotorem: przyjdź z konspektem sporu	5
3 Materiał badawczy: przepisy, orzecznictwo, doktryna	6
3.1 Teksty normatywne: rdzeń materiału	6
3.2 Orzecznictwo: jak określić wycinek	6
3.3 Ile źródeł: skala magisterska	6
3.4 Materiały pomocnicze: co wolno, a czego nie	7
4 Metody pracy prawniczej: dogmatyka i wykładnia	8
4.1 Metoda dogmatycznoprawna	8
4.2 Dyrektywy wykładni: skrzynka narzędziowa	8
4.3 Metody uzupełniające	8
4.4 Metoda w działaniu: rozdział analityczny	9
5 Kwerenda: gdzie i jak szukać źródeł	10
5.1 Teksty prawne: źródła oficjalne	10
5.2 Orzecznictwo: bazy darmowe i profesjonalne	10
5.3 Piśmiennictwo: jak dotrzeć do doktryny	10
5.4 Organizacja materiału: teczka, która pisze przypisy	11
6 Praca z orzecznictwem: linie, uzasadnienia, glosy	12
6.1 Czytanie orzeczenia: teza to za mało	12
6.2 Rekonstrukcja linii orzeczniczej	12
6.3 Glosy: doktryna spotyka orzeczenie	12
6.4 Cytowanie orzeczeń: technika	13
7 Przypisy prawnicze: wzorce, które muszą wejść w krew	14
7.1 Akty prawne	14
7.2 Orzeczenia	14
7.3 Literatura	14

7.4	Przypis rzeczowy: nie tylko adresy	15
7.5	Narzędzia: ułatwiać, nie wyręczać	15
8	Stan prawny: pisanie o ruchomym celu	16
8.1	Deklaracja stanu prawnego	16
8.2	Warsztat aktualności: trzy nawyki	16
8.3	Nowelizacja w trakcie pisania: scenariusze	16
8.4	Finisz stanu prawnego	17
9	Struktura pracy: od ogółu do sporu	18
9.1	Kanon trzyczęściowy	18
9.2	Kompozycja podrozdziału analitycznego	18
9.3	Proporcje i objętość	19
10	Argumentacja: jak referować spór i zajmować stanowisko	20
10.1	Referowanie stanowisk: uczciwość przede wszystkim	20
10.2	Ważenie argumentów: jawne kryteria	20
10.3	Język wyводу prawniczego	20
10.4	Argumenty, których używać ostrożnie	21
11	Prawo porównawcze i kontekst unijny	22
11.1	Kiedy warto (a kiedy nie)	22
11.2	Metoda: porównuj funkcje, nie etykiety	22
11.3	Kontekst unijny: częściej obowiązek niż wybór	22
11.4	Pułapki językowe i źródłowe	23
12	Wykazy, skróty i redakcja tekstu prawniczego	24
12.1	Trzy wykazy: układ kanoniczny	24
12.2	Wykaz skrótów	24
12.3	Redakcja: język, który waży słowa	24
12.4	Techniczna strona przypisów i wykazów	25
13	Zakończenie: wnioski de lege lata i postulaty de lege ferenda	26
13.1	Wnioski de lege lata: żniwa konkluzji	26
13.2	Postulaty de lege ferenda: korona pracy --- jeśli zapracowana	26
13.3	Klamra ze wstępem	27
14	Element empiryczny w pracy prawniczej	28
14.1	Kiedy element empiryczny ma sens	28
14.2	Badanie aktowe i analiza orzeczeń „na próbie”	28
14.3	Sondaż wśród praktyków: krótko i uczciwie	28
14.4	Formalności części empirycznej	29
15	Finisz: składanie pracy prawniczej	30
15.1	Kolejność ostatnich kroków	30
15.2	Trzy przejścia kontrolne prawnicze	30
15.3	Korekta językowa tekstu prawniczego	31
16	Obrona: ostatnie czterdzieści minut	32
16.1	Autoprezentacja: proces w dziesięciu slajdach	32
16.2	Kanon pytań na obronach prawniczych	32
16.3	Czego komisja słucha naprawdę	33
16.4	Po obronie	33

Jak korzystać z tego przewodnika

Ten przewodnik powstał dla jednej osoby: studentki lub studenta prawa, który ma przed sobą pracę magisterską i chce ją zrobić dobrze — bez błędzenia, bez poprawek „na trzeci raz” i bez paniki na finiszu. Nie znajdziesz tu ogólników o „pracach dyplomowych w ogóle”: każdy rozdział, każdy przykład i każda checklista dotyczą prawa — jego metody dogmatycznej, jego źródeł, jego przypisów i jego recenzentów.

Po drodze spotkasz pięć rodzajów ramek. **Definicje** porządkują pojęcia warsztatu prawniczego. **Przykłady z praktyki** pokazują, jak abstrakcyjna zasada wygląda w realnym wywodzie. **Pułapki** ostrzegają przed błędami, które powtarzają się w co drugiej pracy. **Checklisty** pozwalają odhaczyć etap przed oddaniem rozdziału promotorowi. A ramki **Okiem recenzenta** zdradzają, na co naprawdę patrzy osoba, która wystawi Ci ocenę.

Przewodnik czyta się liniowo, ale nie musisz: jeśli masz już temat i tezę, wejdź od razu w rozdziały o kwerendzie i pracy z orzecznictwem; jeśli toniesz w przypisach — do rozdziałów redakcyjnych. Spis treści prowadzi do konkretnych problemów, nie do ogólnych haseł.

Powodzenia. Dobrze poprowadzona praca magisterska z prawa to nie przeszkoda na drodze do dyplomu — to pierwszy pełnowymiarowy trening rzemiosła, z którego prawnik żyje: analizy przepisu, orzeczenia i argumentu.

01

Czym praca z prawa różni się od innych

Praca magisterska z prawa jest inna niż na większości kierunków już w punkcie wyjścia: zwykle nie ma w niej ankiet, prób badawczych ani statystyk. Jest za to **teza**, której dowodzisz analizą przepisów, orzecznictwa i doktryny — oraz warsztat przypisów i wykazów, którego rygor bywa dla recenzentów ważniejszy niż niejeden wniosek merytoryczny. Kto zrozumie tę specyfikę na starcie, pisze szybciej i broni pewniej.

1.1 Trzy typy prac magisterskich z prawa

Praca dogmatycznoprawna — zdecydowany standard: analiza obowiązującego prawa w wybranym zakresie (instytucji, przepisu, konstrukcji) prowadzona na trzech materiałach: tekście normatywnym, orzecznictwie i doktrynie. Jej zwieńczeniem są wnioski o stanie prawa (de lege lata) i ewentualne postulaty zmian (de lege ferenda). Na niej koncentruje się ten przewodnik.

Praca teoretyczno- lub historycznoprawna — analiza pojęć, koncepcji, ewolucji instytucji; wymaga mocniejszego zaplecza filozoficzno- lub historycznoprawnego i zwykle zgody seminarium.

Praca z elementem empirycznym — badania aktowe, analiza praktyki orzeczniczej na próbie spraw, sondaż (typowo w kryminologii i socjologii prawa). Łączy warsztat prawniczy z metodami społecznymi — pisząc ją, korzystaj z tego przewodnika dla części prawniczej i z metodologii nauk społecznych dla części badawczej.

Co widzę w pierwszych pięciu minutach

Otwieram przypisy na losowej stronie: czy ustawa jest przywołana z pełnym adresem publikacyjnym, czy orzeczenie ma sygnaturę i źródło, czy autor odróżnia komentarz od glosy. Potem wykazy na końcu: osobno akty prawne, osobno orzecznictwo, osobno literatura — czy w ogóle są. Na końcu data stanu prawnego. Te trzy rzuty oka mówią mi o warsztacie więcej niż lektura rozdziału — i one ustawiają moją życzliwość na resztę recenzji.

1.2 Anatomia pracy dogmatycznej

Tabela 1.1: Szkielet pracy dogmatycznoprawnej

Część	Zawartość	Typowa objętość
Wstęp	problem, teza, metoda, struktura, stan prawny na dzień	3–5 stron
Rozdział I	pojęcia, geneza i kontekst instytucji	15–20 stron

Część	Zawartość	Typowa objętość
Rozdziały II–III	analiza dogmatyczna właściwa: przepisy → orzecznictwo → doktryna, problem po problemie	30–45 stron
Zakończenie	wnioski de lege lata + postulaty de lege ferenda	4–6 stron
Wykazy	aktów prawnych, orzecznictwa, literatury — OSOBNO	wg potrzeb

Dwie rzeczy wyróżniają ten szkielet. Po pierwsze, środek pracy organizuje się **problemowo, nie podręcznikowo**: rozdziały odpowiadają spornym zagadnieniom instytucji, a nie spisowi treści komentarza. Po drugie, praca ma **trzy osobne wykazy źródeł** — połączenie ich w jedną „bibliografię” to błąd rozpoznawalny z daleka.

1.3 Przypisy: system nerwowy pracy prawniczej

Prawo w Polsce cytuje **przypisami dolnymi**, a ich konwencja jest gęsta i sprawdzalna: ustawa z pełnym adresem publikacyjnym przy pierwszym przywołaniu, orzeczenie z sądem, datą, sygnaturą i miejscem publikacji, doktryna z pinpointem do strony. Szczegółowe wzorce znajdziesz w rozdziale ósmym; na starcie zapamiętaj zasadę nadrzędną: **każde twierdzenie o treści prawa ma przypis** — do przepisu, orzeczenia albo poglądu doktryny. Zdanie o prawie bez podparcia jest w tej dyscyplinie zdaniem gołosłownym.

⚠ Praca-komentarz

Najczęstszy scenariusz porażki: praca streszcza instytucję artykuł po artykule, jak podręcznik — poprawnie, kompletnie i bez jednej własnej myśli. Recenzent pyta wtedy: „co jest tezą tej pracy?” — i nie ma dobrej odpowiedzi. Praca magisterska nie konkuruje z komentarzem; ona **rozstrzyga problem**: wskazuje spór, analizuje argumenty, zajmuje stanowisko. Wybór problemu i tezy to rozdział drugi tego przewodnika — i naprawdę warto go przeczytać przed napisaniem pierwszego przypisu.

1.4 Stan prawny: czwarty wymiar pracy prawniczej

Prawo się zmienia w trakcie pisania — nowelizacje, teksty jednolite, nowe orzeczenia. Dlatego praca prawnicza deklaruje **stan prawny na konkretny dzień** (we wstępie) i tego dnia się trzyma, a istotne zmiany „w toku” odnotowuje. Pilnowanie aktualności to osobny nawyk warsztatowy, któremu poświęcamy rozdział dziewiąty; tu wystarczy świadomość, że cytowanie uchylonego brzmienia przepisu należy do błędów, które potrafią przekreślić rozdział.

☑ Zanim przejdziesz dalej

- ☐ Wiesz, jaki typ pracy piszesz (dogmatyczna / teoretyczna / z elementem empirycznym)
- ☐ Masz wytyczne edytorskie wydziału (konwencja przypisów, wzory wykazów)
- ☐ Rozumiesz różnicę: praca rozstrzyga problem, nie streszcza instytucji
- ☐ Plan zakłada trzy osobne wykazy źródeł
- ☐ Wiesz, że zadeklarujesz stan prawny na dzień

W kolejnych rozdziałach przechodzimy tę drogę w kolejności decyzji: od problemu i tezy, przez materiał i metody wykładni, kwerendę oraz pracę z orzecznictwem, po przypisy, redakcję, wnioski i obronę.